

5. Заболотний О. Система уроків узагальнення та систематизації знань учнів з розділу «Синтаксис» в 4 класі / О. Заболотний // Українська мова і література в школі. – 2001. – № 3. – С. 14–18.
6. Омельчук С. Формування мовленнєво-комунікативних умінь у процесі вивчення синтаксису / С. Омельчук // Дивослово. – 2006. – № 9. – С. 2–6.
7. Пентиліук М. Наукові засади комунікативної спрямованості у навчанні рідної мови / М. Пентиліук // Українська мова в школі. – 1999. – № 3. – С. 8–10.
8. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державного стандарту початкової загальної освіти». – К.: МОН, 2011.
9. Програми для середньої загальноосвітньої школи 1–4 класів. – К.: Початкова школа, 2013. – 432 с.
10. Хорошковська О. Текст як основа розвитку усіх видів мовленнєвої діяльності на уроках української мови / О. Хорошковська, О. Петрук // Початкова школа. – 2010. – № 12. – С. 11–14.

## REFERENCES

1. Vashulenko M. S. Metoducka navchnia ukrainskoi movu u pochkoviy shkoli: navchalno-metoduchnuy posibnik dlia studentiv vushchuh navchlnuh zakladiv [Methodology of studies of Ukrainian in the primary school] / M. S. Vashulenko. – K.: Litera LTD, 2011. – 364 s.
2. Vashulenko M. S. Orfoepiya i orfografiya v 1–3 clasax [Orthoepy and Orthography in the 1–3 Forms] / M. S. Vashulenko. – K.: Rad. Shkola, 1982. – 104 s.
3. Varzatska L. A. Navchannya movu I movlennya na osnovi texty. [Learning language broadcasting based of the text] / L. A. Varzatska. – K.: Rad. Shkola, 1986. – 105 s.
4. Gudzuk I. P. Kompetentnisno orientovane navchannya u pochkoviy shkoli [Competence oriented learning in elementary school] / I. P. Gudzuk. – K., 2008. – 39 s.
5. Zabolotnyy O. Sustema urokiv uzahalnennia I sistematzacii uchniv z rozdily «Suntaksus» v 4 classi. [System of lessons of generalization and systematization of knowledge of students from a division «Syntax» in 4 class] / O. Zabolotnyy // Ukrainska mova I literatyra v shkoli. – 2001. – № 3. – S. 14–18.
6. Omelchuk S. Formyvannya komynikatuvno-movlennyevuh umin u procesi vuvchennya suntaxsusy. [Formations speech and communicative skills in the study of syntax] / S. Omelchuk // Dialogist. – 2006. – № 9. – S. 2–6.
7. Pentylyuk M. Naukovi zasadu komynikatuvnoi spryamovanosti u navchanni ridnoi movu. [Scientific basis communicative orientation in teaching their native language] / M. Pentylyuk // Ukrainska mova v shkoli. – 1999. – № 3. – S. 8–10.
8. Postanova Kabinetu ministriv Ukrainu «Pro zatverdzhennia Derzhavnoho standartu pochatkovoї zagal'noi osvitu» [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine «About Claim of State Standart of Primary General Education»]. – K: MON, 2011.
9. Programu dlya sereidnix zahalnoosvitnih shkil 1–4 clasiv [Applications for secondary school 1–4 classes]. – K.: Primary school, 2013. – 432 s.
10. Horoshkovska A. Text yak osnova rozvutky usih vudiv movlennyevoi diyalnosti na yurokah ukrainskoi movu [Text as the basis of all kinds of speech activity at the Ukrainian lessons] / Horoshkovska A., O. Petruk // School. – 2010. – № 12. – S. 11–14.

УДК 378.147:81`243:388.6

Н. М. ЛЕНЮК

lenyuk101@gmail.com

кандидат педагогічних наук, викладач ,

Херсонський державний університет

### УДОСКОНАЛЕННЯ ЗМІСТУ НАВЧАННЯ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОЇ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ-НЕЛІНГВІСТІВ

*Актуалізовано проблему аналізу і відбору оптимальних компонентів, що входять до складу змісту навчання професійно орієнтованої іноземної мови в немовному вищому навчальному закладі (ВНЗ). Розглянуто компоненти системи навчання іноземної мови професійного спрямування через зміст професійної діяльності, а саме: визначено мету навчання іноземної мови у немовному ВНЗ, а також вміння, формування яких забезпечує досягнення цієї мети. Розкрито теоретичні основи змістовного компонента навчання, виокремлені ті, з них, що мають пріоритетну значимість під час навчання німецької мови студентів-нелінгвістів. Визначено тематику навчання німецької мови для студентів-нелінгвістів.*

*Ключові слова:* зміст навчання, комунікативна ситуація, компонент навчання, методика викладання, німецька мова, мета навчання, мовний матеріал, студент-нелінгвіст.

Н. М. ЛЕНЮК

lenyuk101@gmail.com

кандидат педагогических наук, преподаватель,

Херсонский государственный университет

### УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СОДЕРЖАНИЯ ОБУЧЕНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНО ОРИЕНТИРОВАННОГО НЕМЕЦКОГО ЯЗЫКА СТУДЕНТОВ-НЕЛИНГВИСТОВ

*Актуализирована проблема анализа и отбора оптимальных компонентов, входящих в состав содержательного аспекта профессионально-ориентированного обучения иностранному языку в неязыковом вузе. Рассмотрены компоненты системы обучения профессионально направленному иностранному языку через содержание профессиональной деятельности, определена цель обучения иностранному языку в неязыковом вузе и умения, формирование которых обеспечивает достижение этой цели. Раскрыты теоретические основы содержательного компонента обучения, выделены те из них, которые имеют приоритетную значимость при обучении иностранному языку студентов-нелингвистов. Определена тематика обучения иностранному языку для студентов-нелингвистов.*

*Ключевые слова:* содержание обучения, коммуникативная ситуация, компонент обучения, методика преподавания, немецкий язык, цель обучения, языковой материал, студент-нелингвист.

N. LENYUK

lenyuk101@gmail.com

PhD (Candidate of Pedagogical Sciences), University teacher,

Kherson Pedagogical University

### THE IMPROVING OF THE CONTENT OF PROFESSIONALLY ORIENTED TEACHING THE GERMAN LANGUAGE OF THE STUDENTS WHO ARE NOT LINGUISTS

*In the given article there has been raised the problem of the analysis and selection of the optimum components of the system of professionally oriented teaching a foreign language in a non-linguistic educational establishment. This article discusses the components of system of training professionally oriented foreign language through the content of professional activity. There has been suggested the purpose of teaching a foreign language in a non-linguistic educational establishment as well as the skills the formation of which ensures the achievement of this goal. The subject matter of teaching the German language of the students who are not linguists has been grounded.*

*Keywords:* the content of teaching, communicative situation, a component of teaching, methods of teaching, German language, purpose of teaching, language material, student who is not a linguist.

Однією з найсуттєвіших вимог до професійної компетентності майбутнього фахівця є володіння іноземною мовою, що зумовлюється Законами України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Основні напрями реформування вищої освіти» тощо. Головною метою навчання іноземної мови студентів-нелінгвістів стає формування іншомовної компетентності особистості, а очікуваним результатом – вміле використання іноземної мови як засобу спілкування. Перегляд та оновлення цілей, змісту навчання, принципів, методів, різновидів контролю та форм оцінювання потребує реформи.

Обґрунтуванню теоретичних засад змісту навчання іноземних мов присвячено праці О. Бігич, Н. Бориско, І. Задорожної, С. Ніколаєвої, Р. Мартинової, В. Плахотника, Г. Рогової та ін. Зарубіжні дослідники теж приділяють велику увагу навчанню іноземної мови студентів: К. Агвадо, Б. Хенриксен, Б. Лауфер, Б. Дальхаус, Г. Нойнер, Б. Хуфайзен та ін. Зміст навчання іноземної мови професійного спрямування досліджено у працях Л. Зені, М. Кокор,

Н. Микитенко, Н. Рубель, О. Тинкалюк та ін. На цей момент у галузі викладання іноземної мови професійного спрямування досягнуто значних успіхів. Про це свідчать дослідження О. Тарнопольського, С. Кожушко, З. Корневої, Л. Гайдукової. Специфіку комунікативної підготовки студентів-нелінгвістів вивчали Я. Булахова, І. Деркач, Н. Длугунович та ін.

Зазначені напрями досліджень не вичерпують усіх питань професійної підготовки студентів-нелінгвістів, а головне – не розкривають проблеми відбору змісту навчання професійно орієнтованої німецької мови, яка і є предметом нашого дослідження.

**Мета статті** – уточнити цілі та виокремити складники змісту навчання професійно орієнтованої німецької мови студентів-нелінгвістів.

Головна роль у навчання професійно орієнтованої німецької мови студентів-нелінгвістів належить меті навчання, яка визначає вибір підходу до навчання, принципи, зміст, форми, методи, засоби навчання.

На думку науковців [1], основна мета формування іншомовної комунікативної компетентності мови полягає у формуванні мовних, мовленнєвих, лінгвосоціокультурної та навчально-стратегічної компетентностей, розвитку самостійності як риси особистості. Особливість навчання німецької мови студентів-нелінгвістів полягає в тому, що у процесі її вивчення формуються навички і вміння користуватися іноземною мовою як засобом спілкування у процесі вирішення професійних завдань, отримання нової, професійно значущої інформації. Через це навчання німецької мови студентів-нелінгвістів має багатоцільовий характер.

Практична мета полягає у формуванні у студента здатності і готовності до міжкультурної комунікації у сфері професійної діяльності, що передбачає розвиток умінь опосередкованого письмового (читання, письмо) і безпосереднього усного (говоріння, аудіювання) іншомовного спілкування. Беручи за основу програму з навчальної дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням (німецька)» [3], уточнюємо які уміння необхідно розрізняти у кожному виді мовленнєвої діяльності: читанні (розуміння та реагування на інформацію подану в текстах зі своєї спеціальності; визначення позиції, наміру та точки зору автора письмового тексту; виділення головної інформації; оцінювання та узагальнення інформації), письмі (написання зрозумілих текстів, пов'язаних з академічною (на першому курсі) й професійною (на другому курсі) сферами; описання інформації, представлені у вигляді графіків та схем; висловлення своєї точки зору на певну професійну проблему), аудіюванні (розуміння основні ідеї аудіотексту; розпізнавання інформації в аудіотекстах зі спеціальності студентів; розуміння інструкцій в академічному та професійному середовищах), говорінні (реагування на основні ідеї та розпізнавання суттєво важливої інформації під час обговорень, дискусій, лекцій, бесід, що пов'язані з навчанням чи професією; продукування детального монологу з широкого кола тем, пов'язаних з навчанням та спеціальністю).

Освітня мета передбачає вивчення іноземної мови не як лінгвістичної системи, а як засобу міжкультурного спілкування та інструменту пізнання культури. Залучення до елементів цієї культури розглядається як обов'язкова умова успішних безпосередніх та опосередкованих мовних професійних і особистісних контактів з представниками даної культури.

Розвивальна мета спрямована на активізацію пізнавальних здібностей студентів, загальнонавчальних умінь, удосконалення набутих ними знань і умінь навчально-професійної діяльності. Розвивальна мета при вивченні мови реалізується у вирішенні завдань, що сприяють формуванню механізму мовної здогадки, вміння переносити сформовані навички в нову ситуацію на основі проблемно-пошукової діяльності, готовності вступати в іншомовне спілкування, потреби в подальшому опануванні мови яку вивчають, мотивації до подальшого самостійного оволодіння іноземною мовою і т. д.

Виховна мета навчання передбачає вирішення завдань, пов'язаних з підвищенням самостійності та відповідальності студентів за свою професійну підготовку та розвитком індивідуальності. Реалізація цієї мети сприяє формуванню у студентів-нелінгвістів прагнення до подальшого безперервного самостійного набуття нових знань, розуміння важливості вивчення німецької мови і потреби користуватися нею як засобом спілкування у сфері професійної діяльності.

Реалізація соціокультурної мети пов'язана з досягненням студентами розуміння важливих і різнопланових міжнародних соціокультурних проблем, для того щоб діяти належним чином у культурному розмаїтті професійних та академічних ситуацій. Професійна

мета спрямована на оволодіння студентами знаннями і навичками та вміннями у сфері професійної діяльності.

На думку В. Редько, навчально-мовленнєві ситуації дають можливість моделювати акти спілкування в навчальному процесі під час формування навичок і вмінь у чотирьох видах мовленнєвої діяльності: вони визначають не тільки зміст комунікації, а й структуру, вибір мовних засобів, темп мовлення тощо.

До основних типів ситуацій міжкультурного спілкування Г. Єлізарова [3] відносить такі: психологічні (моделюють психологічні особливості «відкриття» явищ шляхом виконання нескладних психологічних завдань); мовленнєві з міжкультурним компонентом (моделюють ситуації реального міжкультурного спілкування).

Відповідно до Загальноєвропейських рекомендацій [4] мовленнєва ситуація має наступні зовнішні характеристики: сфера, місце, соціальна характеристика місця дії, учасники спілкування, предмети, події, дії і тексти.

У методичній літературі з іноземної мови виділяють комунікативні ситуації, які впливають на вибір тематики спілкування, які можуть бути як монотемними, так і політемними. Вони повинні відповідати реальним інтересам і можливостям студентів, а також бути особистісно значущими для них, створювати умови для виявлення творчої активності та самостійності.

Використання навчальних ситуацій сприяє формуванню у студентів-нелінгвістів досвіду виконувати не тільки певні мовленнєві дії, зумовлені темою спілкування, але й використовувати для цього відповідні мовні та мовленнєві засоби, адекватно здійснювати поведінкові дії, характерні для носіїв мови в різноманітних видах реальної життєдіяльності.

До типових комунікативних ситуацій, в яких студенти-нелінгвісти використовують знання, набуті в процесі оволодіння німецькою мовою відносимо: участь у конференціях та проектах, обговорення професійних та технічних питань.

Навчання німецької мови студентів-нелінгвістів відбувається на основі формування мовленнєвих компетентностей в аудіюванні, читанні, говорінні і письмі.

Використання сучасних технічних засобів навчання іноземної мови сприяє формуванню у студентів-нелінгвістів компетентності в аудіюванні. Професійно орієнтована компетентність в говорінні передбачає компетентність у діалогічному і монологічному мовленні. У оволодінні студентами-нелінгвістами вміннями монологічного мовлення варто використовувати можливості інтернету. Формування професійно орієнтованої компетентності у письмі передбачає написання повідомлень, анотацій, планів та створення проектів.

Студенти-нелінгвісти повинні вміти читати тексти, які можуть бути представлені у вигляді інтернет-текстів науково-технічного стилю і матеріалів електронних видань зі спеціальності. Уміння максимально точно отримувати з тексту інформацію характеризує вивчаюче читання яке сприяє проникненню у смисловий зміст професійно-орієнтованого тексту і адекватного його розуміння. Вивчаюче читання вимагає повного розуміння всієї інформації. Вивчаюче читання характерне для опрацювання наукових матеріалів, статей, які містять дуже важливу для студентів-нелінгвістів інформацію. Це найбільш поширений вид читання, який використовуємо під час читання професійної (науково-технічної) літератури.

Ознайомлювальне читання орієнтоване на визначення та адекватне розуміння основних деталей професійно-орієнтованого тексту, що вимагає від студентів-нелінгвістів цілісного сприйняття елементів тексту різних рівнів, володіння автоматизмами впізнання слів та об'єднання їх значень у єдине смислове ціле, а також уміння швидко розпізнавати значення невідомих слів.

Пошукове читання спрямоване на знаходження в тексті конкретної інформації. Цей вид читання передбачає наявність уміння орієнтуватися в структурі тексту, вибрати необхідну інформацію з певної проблеми, вибрати і об'єднати інформацію кількох текстів з окремих питань. Переглядове читання передбачає отримання загального уявлення про інформацію, яка знаходиться в тексті.

Мовний матеріал є складником змісту і включає характерний для німецької мови лексичний і граматичний мінімуми. До лексичного мінімуму включена спеціальна і загальна лексика науково-технічного стилю. У граматичний мінімум включаємо видо-часові форми дієслів (Präsens, Präteritum, Perfekt, Plusquamperfekt, Futurum I, II), пасивні конструкції, неозначені форми дієслів, вказівні займенники.

Наступним складником змісту є лінгвосоціокультурний. Сукупність лінгвокраїнознавчих, соціолінгвістичних, соціально-психологічних, культурологічних і міжкультурних знань сприяють розвитку особистості студента, ознайомленню з соціокультурною інформацією та виступають засобом збагачення духовного світу особистості на основі знань культури країни, мова якої вивчається [5]. До лінгвосоціокультурного компонента змісту навчання німецької мови відносять тексти країнознавчого та соціокультурного характеру, пов'язані зі сферою майбутньої професійної діяльності.

Таким чином, змістовний компонент навчання німецької мови студентів-нелінгвістів розглядають як сукупність того, що майбутні фахівці повинні засвоїти в процесі навчання, щоб якість і рівень володіння іноземною мовою відповідали їхнім запитам і цілям, а також цілям і задачам даного рівня навчання. Відбір змісту покликаний сприяти різнобічному і цілісному формуванню особистості студента, підготовці його до майбутньої професійної діяльності.

#### ЛІТЕРАТУРА

1. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / О. Б. Бігич, Н. Ф. Бориско та ін.; за ред. С. Ю. Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 2013. – 590 с.
2. Робоча програма з дисципліни "Іноземна мова за професійним спрямуванням (німецька)" / Уклад. О. Подвойська. – Херсон: Херсон. нац. тех. університет, 2013. – 30 с.
3. Єлізарова Г. В. Культура и обучение иностранным языкам / Г. В. Єлізарова. – СПб.: Каро, 2005. – 352 с.
4. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / перекл. з англ.; наук. ред. укр. видання д-ра пед. наук, проф. С. Ю. Ніколаєва.] – К. Ленвіт, 2003. – 273 с.
5. Бориско Н. Ф. Общеєвропейские компетенции владения иностранным языком: Изучение, обучение, оценка. Анализ некоторых аспектов / Н. Ф. Бориско // Иноземні мови. – 2005. – № 1. – С. 8–14.

#### REFERENCES

1. The method of teaching foreign languages and cultures: theory and practice / Bihych O. B., Borysko N. F. / Under total. ed. S. Nikolaeva. – K: Lenvit, 2013. – 590 p.
2. The work program of discipline "Foreign language for professional purposes (German)" / life. A. Podvoisky. – Kherson: Kherson National Technical University, 2013. – 30 p.
3. Elizarova G. V. Culture and Language Learning of Foreign language / G. V. Elizarova. – SPb.: Caro, 2005. – 352 p.
4. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment / Trans. from English; - K: Lenvit, 2003. – 273 p.
5. Borysko N. F. Common competence: Study, Learning, comments. Analysis of some aspects / N. F. Borysko // Languages. - 2005.– № 1. – P. 8–14.

УДК 372.8:378.147:811.111

В. В. ВОЛІК

volik.v@mail.ru

кандидат педагогічних наук, доцент,

Хмельницький кооперативний торговельно-економічний інститут

### ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ У ЧИТАННІ АНГЛОМОВНИХ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНИХ ТЕКСТІВ

*Розглянуто проблему формування стратегічних умінь читання спеціалізованих текстів англійською мовою. Обґрунтовано необхідність володіння студентами зазначеною компетенцією. Подано визначення понять «стратегії у читанні» і «стратегії у компресії». Зазначені стратегії класифіковано у групи: планування, виконання, оцінювання і корекції. Охарактеризовано названі стратегії. Стратегічні вміння професійно-орієнтованого читання запропоновано формувати за допомогою відповідних вправ і завдань. Доведено, що формуванню умінь застосовувати рецептивні стратегії планування слугують підготовчі вправи, які виконуються перед читанням тексту, мовні вправи та мовленнєві завдання сприяють використанню стратегій виконання у читанні й компресії, а завдання для перевірки розуміння прочитаного – стратегій оцінювання та корекції.*

**Ключові слова:** стратегії у читанні, стратегії у компресії, професійно-орієнтоване читання.